

Uurainen - Jämsä voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 2024

Timo Jussila
Ville Hemminki

Tilaaaja: Fingrid Oyj

Sisältö

Perustiedot 2

Yleiskartat 3

Inventointi 4

 Lähteet 5

Keuruu-Petäjävesi Urriamutka 5

Jämsä Holiseva-Mustinka 6

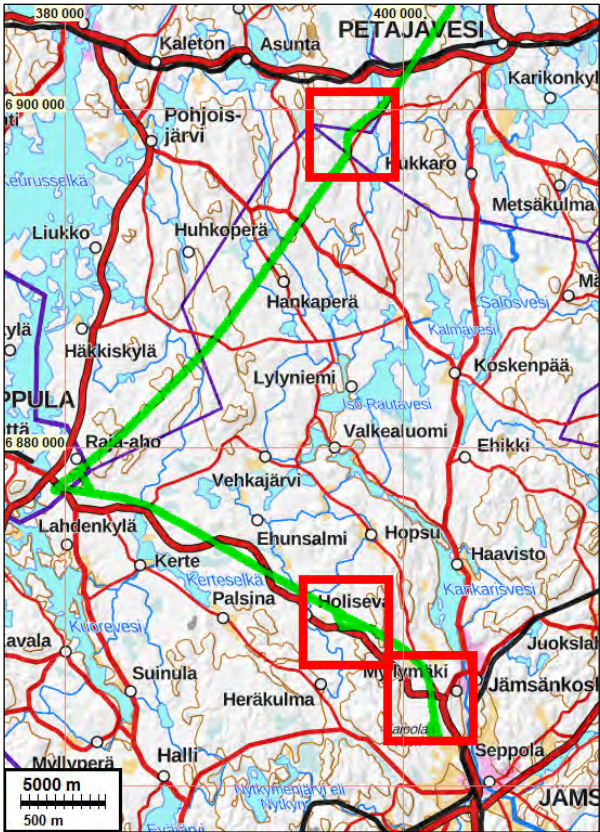
Jämsä Haaralankangas 7

 JÄMSÄ HAARALANKANGAS hiilihauta 8

Kansikuva: Uuden linjakäytävän maastoa Jämsän Mustingan länsipuolen harjulla.

Perustiedot

- Alueet:* Uurainen Juurikkaperä - Jämsä Toivila uuden 400+110 kV voimajohtolinjan kolme linjaosuutta 400 m leveänä käytävänä, yksi Keuruu-Petäjävedellä kaksi Jämsässä.
- Tarkoitus:* Selvittää linjojen muinaisjäännökset ja muut arkeologiset suojelukohteet.
- Maastotyö:* lokakuussa 2024.
- Tilaaja:* Fingrid Oyj
- Tekijät:* Timo Jussila ja Ville Hemminki
- Tulokset* Voimajohtolinjan inventoitavilla osuuksilla ei ollut tunnettuja arkeologisia kohteita. Linjan eteläpäässä, Jämsässä suunnitellun linjan kohdalla havaittiin yksi hiilihauta, joka arvotettiin muinaisjäännöksenä.

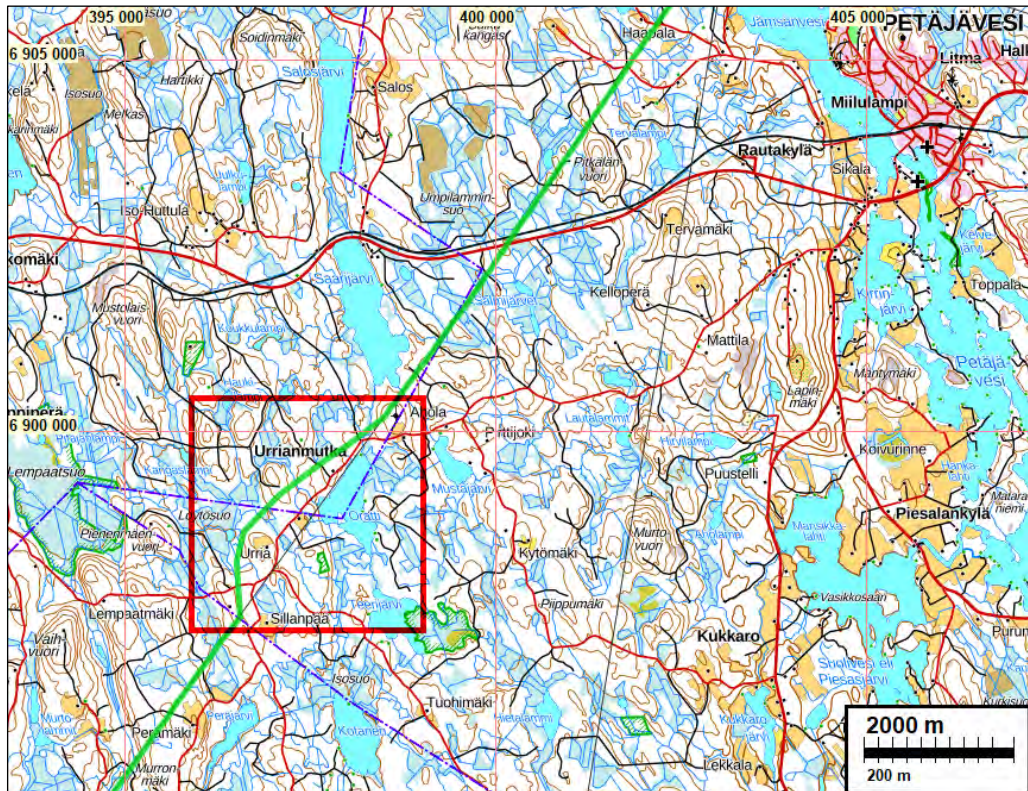

Inventoitavat linjaosuudet ovat 3,4 km uusi linjakäytävä Urriamutkassa (Keuruu-Petäjävesi) ja 2,4 km mittainen uusi käytävä Jämsän Holisevan-Mustingan välillä sekä n. 2,5 km mittainen osuus Jämsänkoston länsipuolella.

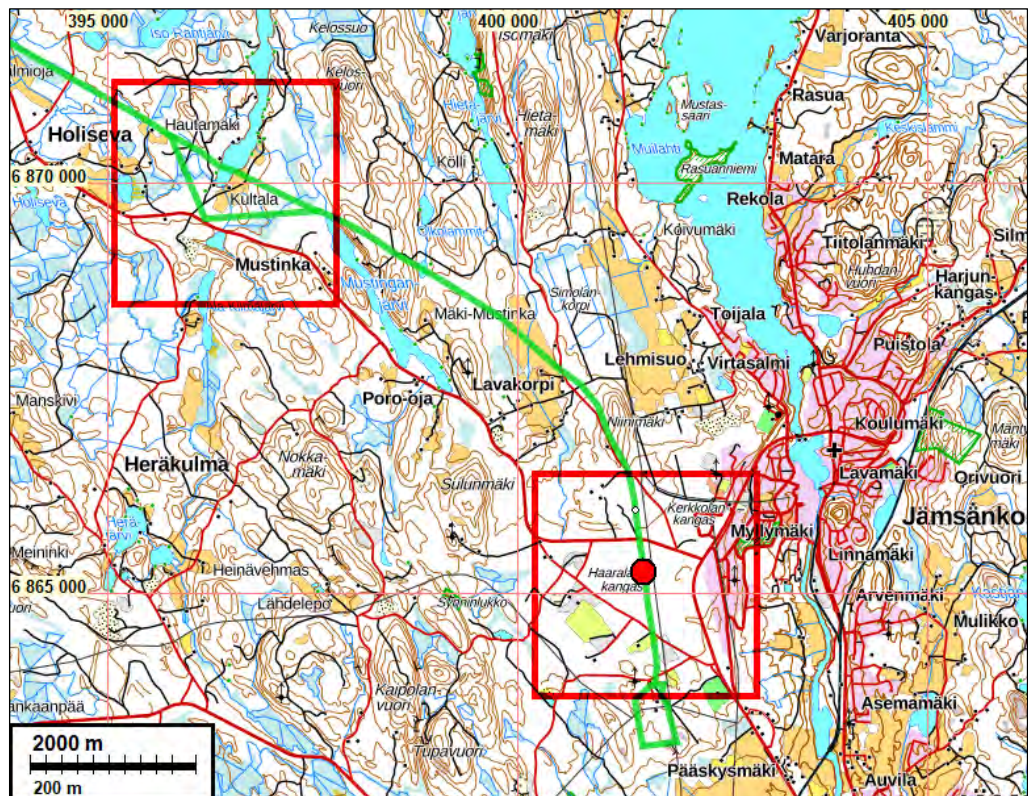
Inventoitavat linjaosuudet olivat Alueellisten vastuumuseoiden (Pirkanmaan maakuntamuseo ja Keski-Suomen museo) määrittämät. Muualla linjalla ei museoiden mukaan tarvinnut inventointia tehdä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 10 ja 11/2024. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 11/2024. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmattunutta. Valokuvat ovat digitaalisia ja talletettu Mikrolin Oyj:n palvelimella ja sen varmuuskopioilla (kaikki fyysisesti Suomessa), kuten raporttiedosto ja muu aineisto.

Yleiskartat

Uusi linja kulkee lähes koko matkansa olemassa olevan linjan kupeessa tai hiljattain puretun voimajohto-
linjan maastokäytävässä (Vilppula-Jämsänkoski välillä). Urriamutkassa ja Holisevan-Mustingan välillä on
vaihtoehtoiset uudet linjakäytävät, jotka inventoitiin. Jämsän Haaralankankaalla olemassa oleva linja on
aiemmin inventoitu, mutta uuden linjakäytävän liepeillä erottuu uudessa tarkassa laserkeilausaineistossa
kuoppia, jotka oli syytä tarkastaa – yksi niistä oli hiilihauta.

Inventointi

Fingrid Oyj suunnittelee uutta 400 +110 kV voimajohtolinjaa Uuraisten Juurikkaperän ja Jämsän Toivilan sähköaseman välille. Uusi linja kulkee lähes koko matkan olemassa olevan linjan kupeessa tai puretun linjan maastokäytävässä. Kahdessa kohdin linjausvaihtoehtona on uusi linjakäytävä. Alueelliset vastuumuseot määrittivät inventoitavat linjaosuudet hankkeesta antamissaan lausunnoissa (Pirkanmaan maakuntamuseo 7.5.2023 diar 324/2024 ja Keski-Suomen Museo 12.4.2024) jossa inventoitaviksi osuuksiksi todettiin em. uudet linjakäytävät sekä linjaosuus Jämsänkoskella. Fingrid Oyj tilasi tarvittavan arkeologisen inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Inventoinnin maastotyö tehtiin lokakuun puolessa välissä 2024, työn ja havainnoinnin kannalta hyvissä olosuhteissa.

Jämsänkosken länsipuolen linjaosuutta on inventoitu v. 2021 ja 2022 (Mikroliitti Oy). Tuolloin ei ollut käytettävissä tarkkaa 5 p lidaraineistoa ja siksi nyt siellä havaittuja kuoppia ei tuolloin havaittu. Muut inventoidut linjaosuudet ovat ilmeisesti aiemmin inventoimattomilla alueilla.

Valmisteluvaiheessa tarkasteltiin Maanmittauslaitoksen 5 p/m² laz aineistosta laadittuja, linjan alueita kuvaavia viistovalovarjosteita, josta etsittiin alueella sijaitsevia, arkeologisesti mahdollisesti mielenkiintoisia maastoja ja maarakenteita. Aineistosta erottui pari mahdollista hiilimiilua Urrainmutkassa (eivät sitten olleet sellaisia) sekä Jämsänkoskella rykelmä hiilihaudoilta vaikuttavia kuoppia (yksi sellaiseksi osoittautui). Tunnettuja arkeologisia kohteita ei alueille sijoittunut.

Historiallista aikaa tarkasteltiin 1840 luvulla laadituilta pitäjänkartoilta, joihin on voitu tehdä lisäyksiä myöhemmin. Niistä tarkasteltiin, onko alueella sijainnut niihin merkittyä, vanhaa ja mahdollisesti ”muinaisjäännöksiä tuottavaa” maankäyttöä tai muita toimintoja (kuten vanhoja merkittäviä rajapisteitä), joka edellyttäisivät tarkempien vanhojen karttojen, lähinnä isojakokarttojen, tarkastelua. Sellaisia viitteitä ei pitäjänkartoista saatu. Tukittavat linjaosuudet sijaitsevat kaikki syrjässä vanhasta asutuksesta. Lähimmillään linja kulkee vanhaa asutusta Urrainmutkassa, n. 350 m etäisyydellä vanhasta Oratin, nykyisen Urrain talosta. Myös vanhoja peruskarttoja tarkasteltiin, mm. mahdollisten arkeologisesti mielenkiintoisten paikannimien varalta.

Inventoitava osuudet kulkevat kaikkialla korkeustasoilla, jonne ei ole ulottunut muinaisia meri- ja suurjärvivaiheita, kuten Ancylusjärvi ja Päijänne. Pienempiä vesistöjä ei linjojen kohdilla myöskään ole kuin kahdessa kohden: Urrainmutkan pohjoispuolella uusi linja kulkee Orattijärven ja Saarijärven välisen Myllypuron yli ja Mustingassa Mustinganojan poikki hieman inventoivavan osuuden itäpuolella. Linjan läheiset Orattijärvi (Urrainmukassa) ja Toivasjärvi Mustingassa eivät ole linjan lähelle ulottuneet.

Maastotyössä tarkastettiin lidaraineistossa havaitut mahdollisesti mielenkiintoiset ilmiöt sekä linjan alueita pistokokein. Viitteitä esihistoriasta tai vanhasta historiallisen ajan toiminnasta ei havaittu missään muualla kuin hiilihauta Jämsänkoskella. Sellaisia maastonkohtia ei havaittu missä olisi voinut olla aihetta tehdä koekuoppia tai muuta tarkempaa havainnointia.

Linjan eteläpäästä, Jämsänkosken Haaralankankaalta löytyi linjan kohdalta hiilihauta – se on muinaisjäännös. Muualla inventoidulla linjaosuuksilla ei ole suojeltavaksi katsottavia arkeologisia jäännöksiä.

15.12.2024

Timo Jussila
Ville Hemminki

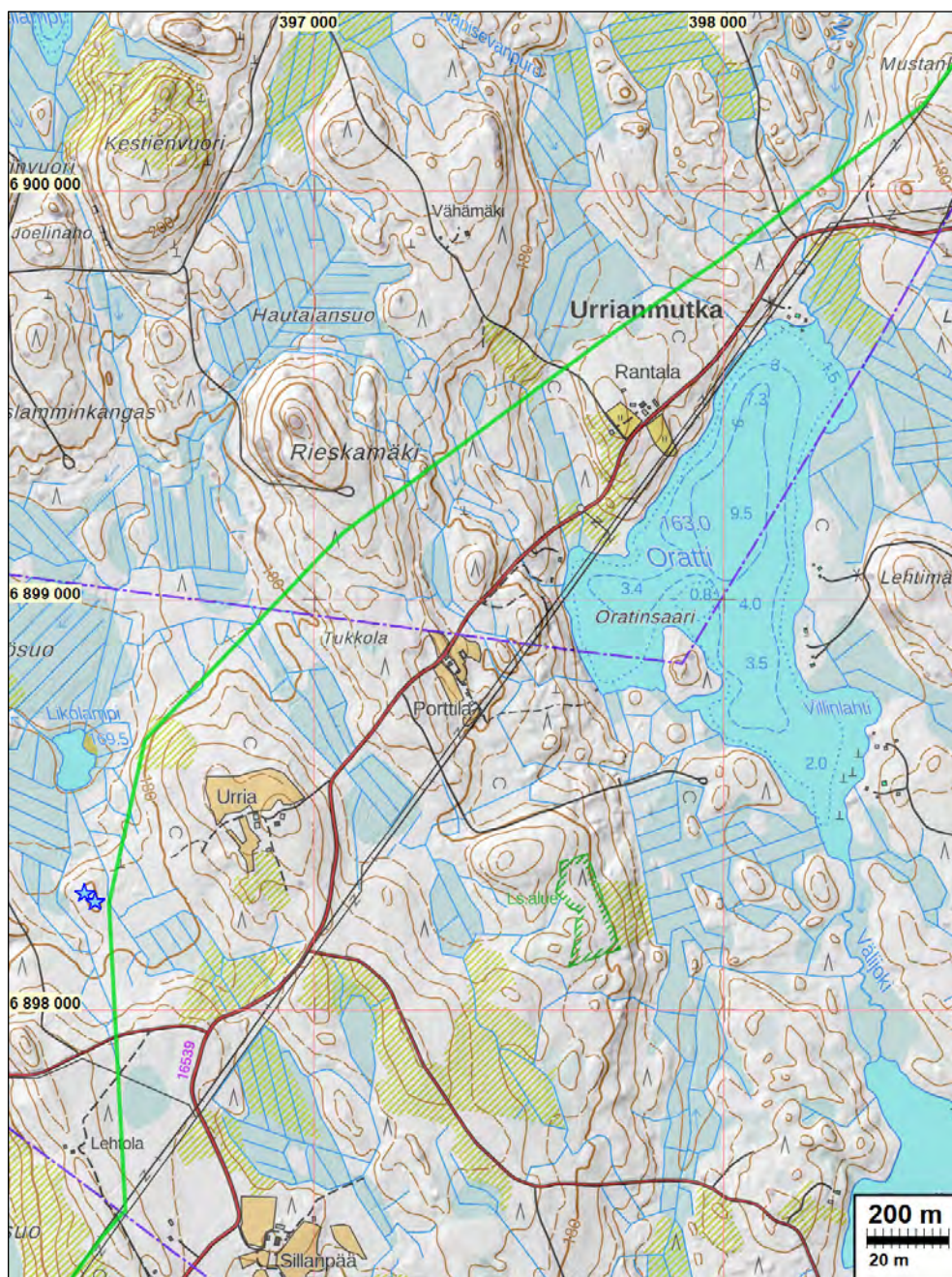
Lähteet

Peruskartat: 2233 05, 1963. 2234 05, 1963. Maanmittauslaitos.

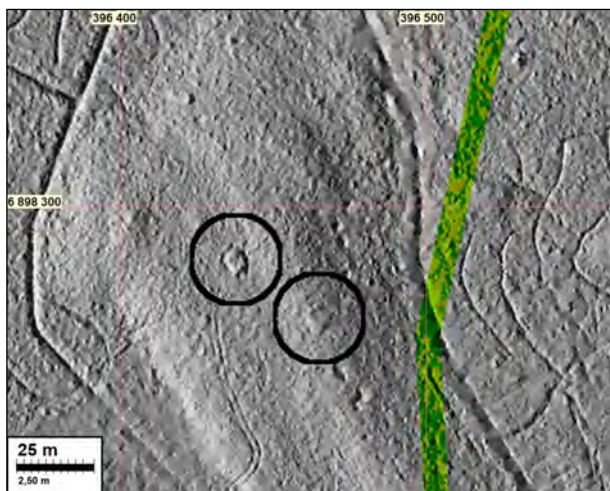
Jämsän pitäjänkartta 1842, myöhemmin leikatut lehdet 2233 04 ja 2234 05. Inventoitujen alueiden kohdalla ei vaikuta olevan myöhempiä päällepiirroksia.

Keuruu-Petäjävesi Urrianmutka

Laserkeilausaineistossa alueella erottuu kaksi isohkoa, vierekkäistä hiilimiilua tien 77 pohjoispuolella. Ne osoittautuivat modernin maankaivelun ja muokkauksen tuloksiksi. Muutoin alueella ei ole lidaraineistossa eikä kartoilla mitään arkeologin mielenkiintoa herättävää kuin Oratin pohjoispuolella oleva joen ylityskohta. Seillä ei havaittu linjan alueella mitään mainittavaa.

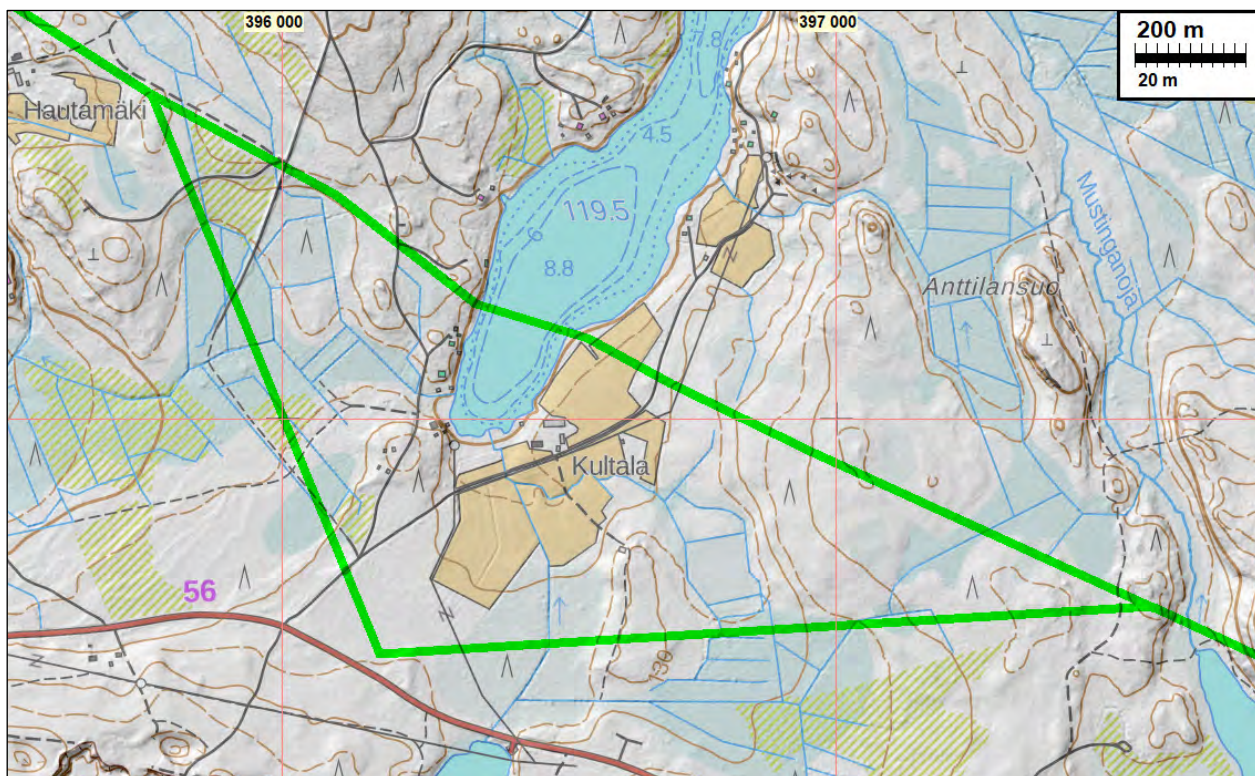
Voimajohtolinja vihreällä. Lidaraineistossa miiluilta näyttävät ilmiöt sinisin tähdin ja alla olevassa viistovalvarjosteessa osoitettu ympyröin – kyseessä olivat modernin maankaivelun jäljet.

Eräin asetuksin laserkeilausaineistosta laadituissa rinnevarjosteissa paikalla näyttäisi olevan kaksi hiilimii-
lua. Kyseessä oli kuitenkin aivan nykyaikainen maan kaivelu ja siirtely. Alue on harvahkoa vesakkoa.

Jämsä Holiseva-Mustinka

Alueella ei laserkeilausaineistossa erotu mitään erityisen mielenkiintoista. Toivasjärven pohjukan
länsipuoleisen suometsäalueen rantamia katsottiin siltä varalta, että paikalla olisi voinut olla mui-
noin pienjärvi. Sellaisia viitteitä ei saatu. Uuden käytävän itäpäättä tarkasteltiin maastossa. Mis-
sään ei havaittu mitään mainittavaa.

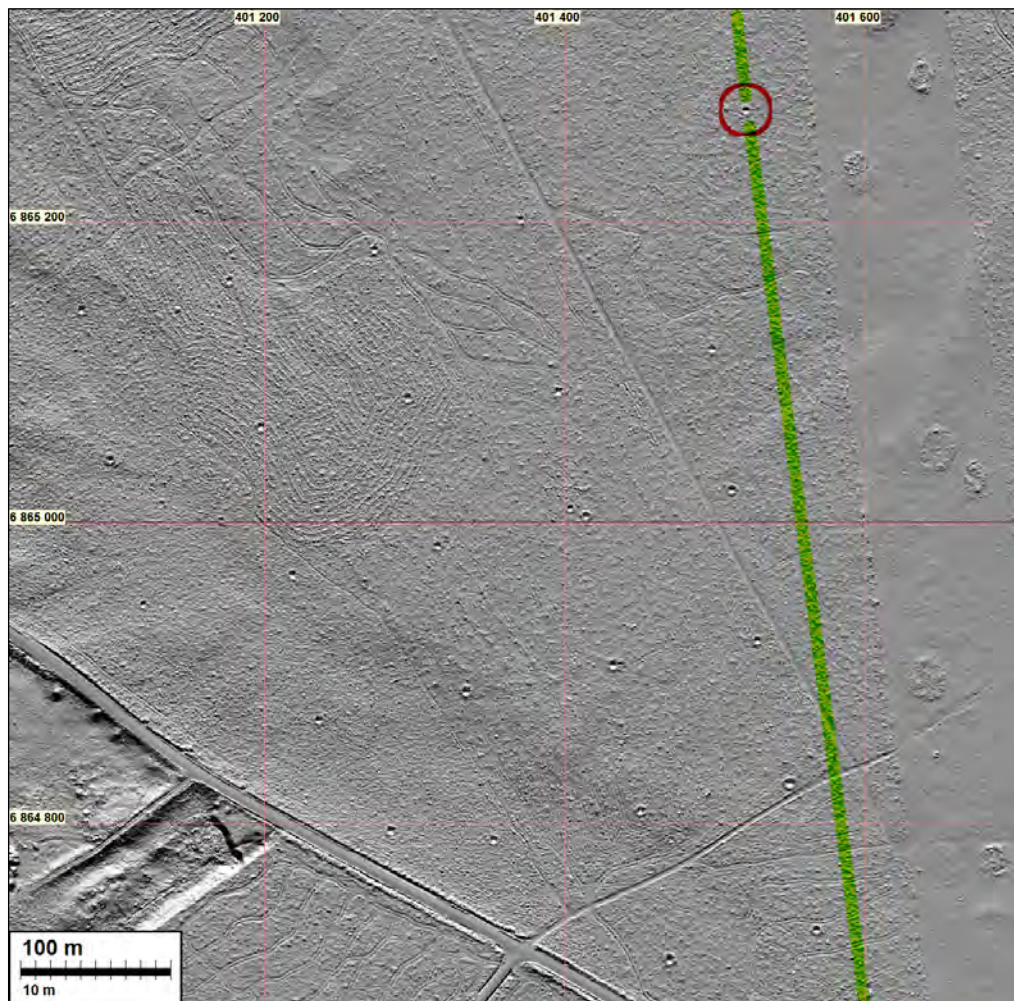
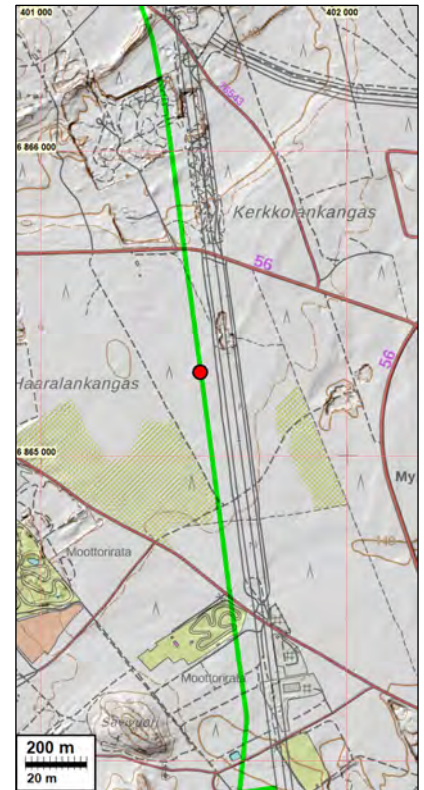
Vanha voimajohtolinjakäytävä kulkee suoraan Toivas -järven eteläpään poikki. Vaihtoehtoinen uusi linjaus
kiertää järven eteläpään.

Jämsä Haaralankangas

Alue on tasaista hiekkakangasta ja maaperältään siis hiekkaa ja hienoa hiekkaa. Alueella erottuu laserkeilausaineistossa kuopparykelmä, jossa on vallillisia n. 4-5 m halk, kuoppia jokseenkin tarkkaan 100 m verkossa. Yksi kuoppa koillisessa ei sijoitu tasamittaisesti verkkoon. Se osoittautui hiilihaudaksi. Muut ovat hiilettömiä ja noettomia sekä myös maannoksettomia (niihin tehtyjen koepistojen perusteella). Kyseessä lienevät maankoetuskuopat – rakennusgeologinen selvitys.

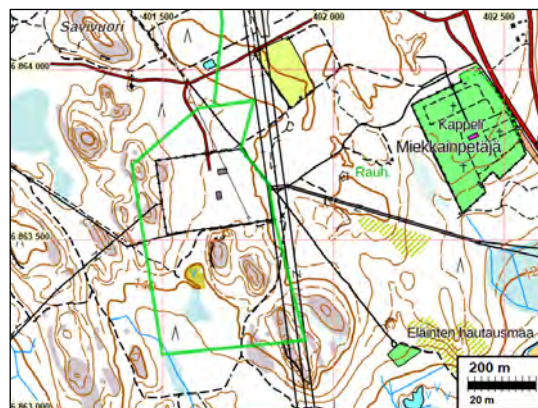

Tasaisella kankaalla on 100 m verkossa n. 2,5 x 3 m kokoisia, mahdollisesti koneella kaivettuja kuoppia – oletettavasti maankoetuskuoppia. Yksi kuoppa poikkeaa verkosta koillisessa – se osoittautui hiilihaudaksi (punainen ympyrä). Suunniteltu uusi linja vihreällä, nykyisen käytävän länsipuolella.

Lisäksi tarkasteltiin maastossa linjan loppupäätä, Jämsän sähköaseman ympäristöä, jossa uudet linjat mahdollisesti voivat ulottua hieman (joitain kymmeniä metrejä) sähköaseman ulkopuolelle sen länsi- ja eteläpuolella. Asema kierrettiin ympäri ja katsottiin maastossa. Mitään mainittavaa ei havaittu.

Sähköasema rajattu vihreällä viivalla

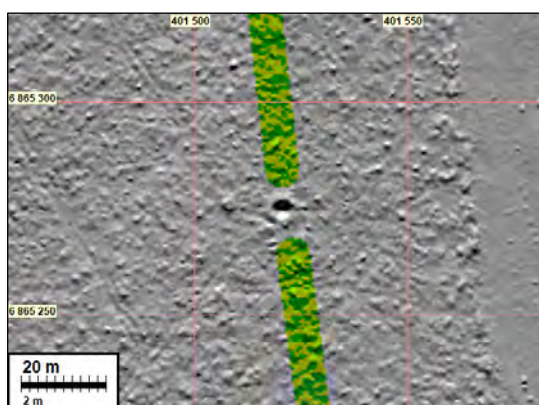
JÄMSÄ HAARALANKANGAS hiilihauta

MJ-tunnus: uusi
 Status: muinaisjäännös (tai muu kulttuuriperintökohde)
 Tyyppi: hiilihauta
 Ajoitus: historiallinen

Koordinaatit: N 6865275 E 401521 Z 143

Tutkimukset: Jussila ja Hemminki inventointi 2024.

Kuvaus: Paikalla on hiilihauta, n. 6 m halk. kuoppa valleineen, jossa on pohjalla nokea ja kekäleitä.

Suunnitellun uuden linjan keskilinja vihreällä. Oikealla näkyy nykyinen linjakäytävä. Hiilihauta erottuu kuoppana laserkeilausaineistosta laaditussa viistovalvarjosteessa. Korkeussuhteita on siinä korostettu – maasto on ”luonnossa” tasaisempaa miltä se kuvassa näyttää.

Hiilimiilu eri suunnista. Haudassa on suunnistusrasti.

